

سید مرتضی حسین‌نی تهرانی

وکیل پایه یک دادگستری

بحثی پیرامون تعهد و پرداخت بهای سهام

در شرکت‌های سهامی

سهام شرکت‌های سهامی اعم از عام یا خاص ممکن است بازاء آورده نقدی یا غیر نقدی معامله شود چگونگی تعهد یا پذیره نویسی و نحوه پرداخت بهای سهام در شرکت‌های سهامی عام و شرکت‌های سهامی خاص یکسان نبوده و در موارد مشروحه زیر با یکدیگر تفاوت دارد.

۱- برای تأسیس شرکت سهامی عام کفایت مؤسسين اقلایست درصد سرمایه شرکت را شخصاً تعهد (پذیره نویسی) کرده و لااقل سی و پنج درصد مبلغ تعهد شده را حین تعهد به بانك مجاز بپردازند - هشتاد درصد سرمایه شرکت از طریق عرضه و فروش سهام بمتقاضیان تأمین میشود (مواد ۴ و ۶ قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت) ولی در شرکت سهامی خاص مؤسسين باید تمام سرمایه شرکت را در موقع تأسیس تعهد کرده و سی و پنج درصد آنرا در همان موقع در یکی از بانک‌های مجاز بحساب شرکت منظور کنند (قسمت دوم ماده ۴ و بند ۲ ماده ۲۰ لایحه قانون اصلاحی)

۲- پذیره نویسی و پرداخت سهام در شرکت‌های سهامی عام فقط با آورده نقدی مجاز است مگر در باره مؤسسين شرکت که این قبیل اشخاص میتوانند در موقع تأسیس شرکت عام تمام یا قسمتی از تعهد خود را با تحویل آورده غیر نقدی وفا کنند (تبصره ذیل ماده ۶ و قسمت اخیر بند ۶ ماده ۷ قانون اصلاحی) و حال آنکه در مورد شرکت‌های سهامی خاص تعهد در قبال تحویل آورده غیر نقدی چه در موقع تأسیس شرکت و چه

هنگام افزایش سرمایه برای عموم سهامداران اعم از مؤسس یا سهامدار عادی از طرف مقنن اجازه داده شده است (تبصره یک ماده ۱۵۸ قانون اصلاحی) با توجه به تفاوت‌های فوق‌الذکر سهام شرکت‌های عام یا خاص همانطوریکه در بالا اشاره شد علاوه بر آورده نقدی ممکن است در قبال تحویل آورده غیر نقدی اعم از منقول یا غیر منقول حقوق یا منفعت معامله شود.

لکن برای خرید سهام بازاء آورده نقدی و همچنین معامله سهام بازاء آورده غیر نقدی ظاهراً مقررات متفاوتی در مواد قانون اصلاحی قسمتی از قانون تجارت پیش‌بینی شده است.

مقررات مواد مزبور که موجب بحث و ایراد نظرهای خاصی از طرف عده از مفسرین لایحه شده برای روشن شدن موضوع عیناً در پائین نقل میشود.

ماده ۶- «برای تأسیس شرکت‌های سهامی عام مؤسسين باید اقلاً بیست درصد سرمایه شرکت را خود تعهد کرده و لااقل سی و پنج درصد مبلغ تعهد شده را در حسابی بنام شرکت در شرف تأسیس نزد یکی از بانکها بسپارند....»

تبصره ذیل ماده (۶) - «هرگاه قسمتی از تعهد مؤسسين بصورت غیر نقد باشد باید عین آن یا مدارك آنرا در همان بانکی که برای پرداخت مبلغ نقدی حساب باز شده است تودیع و گواهی بانک را به ضمیمه اظهارنامه و ضمائم آن بمرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم کند»

قسمت دوم بند (۲) ماده «(۲۰)»... هرگاه تمام یا قسمتی از سرمایه بصورت غیر نقد باشد باید تمام آن تأدیه گردد....»

ماده ۳۲ - «مبلغ اسمی سهام و همچنین قطعات سهام در صورت تجزیه باید متساوی باشد»

تبصره ذیل ماده ۲۳ - «مطالبه مبلغ پرداخت نشده سهام یا هر مقدار از آن باید از کلیه صاحبان سهام و بدون تبعیض بعمل آید»

بنظر مفسرین فوق‌الذکر با مقایسه مندرجات ماده ۳۲ و تبصره ماده ۳۳ با ماده ۶ و تبصره ذیل آن و همچنین با مندرجات قسمت دوم بند (۲) ماده (۲۰) لایحه قانونی ملاحظه میشود که اولاً مقنن در مطالبه مبلغ سهامی که آورده آن نقدی است با سهامی که آورده آن غیر نقدی است روش واحدی اتخاذ نکرده و تبعیض قائل شده است. ثانیاً الزام مقنن به تحویل تمام آورده غیر نقدی در حین معامله مبین آنست که مبلغ اسمی سهامی که بازاء آورده غیر نقدی خریده میشود با مبلغ اسمی سهامی که آورده آن نقدی و تأدیه بهای آن تدریجی است متفاوتست.

علیهذا استنباط مفسرین مزبور اینست که مقررات ماده (۶) و تبصره ذیل آن و همچنین مندرجات قسمت دوم بند (۲) ماده ۲۰ لایحه قانونی که مشعر تفاوت نحوه پرداخت سهامی و همچنین مبین تغایر مبلغ اسمی آن است با مندرجات ماده ۳۲ و مفاد تبصره ذیل ماده ۳۳ لایحه (که متضمن تساوی مبلغ اسمی سهام و مبین یکسان بودن پرداخت بهای سهام برای تمام صاحبان سهام است) متفاوتست.

نظر مفسرین که در بالا ذکر شد صحیح بنظر نمی‌رسد زیرا بنا بر آنچه که قبلاً اشاره شد این تفایر و تفاوت ظاهری است و ضمن تجزیه و تحلیل مقررات مورد بحث بشرح آتی معلوم خواهد شد نظر قانونگذار بر یکسان بودن نحوه پرداخت بهای سهام و تساوی مبلغ اسمی آن است زیرا:

منظور مقنن از مندرجات قسمت دوم بند (۲) ماده (۲۰) که میگوید «اگر تمام یا قسمتی از سرمایه بطور غیر نقد باشد باید تمام آن تأدیه گردد» همانطوریکه ظاهر و منطوق ماده ۲۰ حاکی است فقط الزام صاحب سرمایه به تحویل تمام آورده غیر نقدی است و هیچگونه اماره و قرینه که دلیل پرداخت تمام بهای سهم بطور یکجا و یکدفعه یا مشعر انتشار یا وجود سهام با مبلغ اسمی متفاوت باشد در این ماده دیده نمیشود بنابراین پس از تحویل و تقویم سرمایه غیر نقدی صاحب آن مانند صاحبان سرمایه نقدی حق دارد معادل و بمیزان مجموع وجوه حاصله از تقویم آورده غیر نقدی با احتساب ۳۵ درصد برای هر سهم مالک تعدادی از سهام شرکت که عرضه شده بشود. مثلاً همانطوریکه صاحب ۲۱۰۰ ریال آورده نقدی در موقع تأسیس شرکت با احتساب ۳۵ درصد بهای هر سهم میتواند شش سهم هزار ریالی بخرد - متقاضیکه آورده غیر نقدی داشته و بهای آن ۲۱۰۰ ریال تقویم شده باشد حق دارد مانند صاحب آورده نقدی شش سهم هزار ریالی از سهام منتشره خریداری کند بدیهی است اگر آورده غیر نقدی بعوض ۲۱۰۰ ریال ۲۰۰۰ ریال تقویم گردد متقاضی باید صد ریال مابه‌التفاوت را نقداً پردازد تا بتواند مالک شش سهم بشود و بالعکس اگر به آورده غیر نقدی ۲۲۰۰ ریال قیمت گذاشته شود شرکت باید علاوه بر تسلیم شش سهم یکصد ریال اضافه بها را بخریدار مسترد دارد.

بنابراین چنانچه قبلاً گفته شد دستور مقنن مندرج در قسمت دوم بند (۲) ماده ۲۰ مبنی بر تحویل تمام آورده غیر نقدی مباینی بر یکسان بودن مبلغ اسمی سهام مندرج در ماده ۳۲ و همچنین متحدالشکل بودن نحوه مطالبه بهای سهام از تمام صاحبان سهام مذکور در تبصره ذیل ماده ۳۳ لایحه قانونی نداشته و صاحبان آورده غیر نقدی مانند صاحبان آورده نقدی با شرایط یکسان میتوانند در معامله سهام عرضه شده شرکت نمایند.

~~~~~  
~~~~~  
~~~~~